

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ
FACULTY OF LAW, UNIVERSITY OF NIŠ

ЕКОЛОГИЈА И ПРАВО

ТЕМАТСКИ ЗБОРНИК РАДОВА

ECOLOGY AND LAW

THEMATIC COLLECTION OF PAPERS

Ниш, 2011.

Тематски зборник радова
ЕКОЛОГИЈА И ПРАВО

Издавач

Правни факултет у Нишу, Центар за публикациије

За издавача

Проф. др Предраг Димитријевић, декан Факултета

Уредници

Проф. др Предраг Димитријевић

Проф. др Наташа Стојановић

Превод

Гордана Игњатовић

Лектура

Бранислав Станојевић

Технички уредник

Ненад Милошевић

Дизајн корица

Владимир Благојевић

Штампа

ГИП Пунта, Ниш

Тираж

100

ISBN 978-86-7148-146-5

ПРЕДГОВОР

Публикација која је пред Вама, представља Зборник радова, којим Правни факултет Универзитета у Нишу обележава 51 годину континуираног рада и постојања.

Планета Земља, данас, суочава се са многобројним еколошким проблемима и изазовима: климатским променама, поплавама, разорним земљотресима, ерупцијама вулкана, екстремном потрошњом енергетских ресурса, убрзаним нестанком појединих биљних и животињских врста, неконтролисаној сечом шума, загађењем тла, недостатком воде за пиће, неуређеним депонијама отпада, буком, итд. На међународном нивоу, до сада усвојен је велики број конвенција, којима се штити животна средина у целини или поједини њени сегменти. У Европској унији, такође, у примени је читав спектар уредби, директива, одлука, препорука и мишљења којима се третирају поједина еколошка питања. Република Србија, исто тако, последњих година, чини значајне помаке, доношењем законских и подзаконских аката о заштити животне средине. Кључна питања, међутим, јесу да ли се ови прописи примењују у пракси, и у којој мери они заиста утичу на очување и побољшање квалитета животне средине?

Мотивисан актуелношћу теме и потребом да се аргументовано и свеобухватно одговори на постављена питања, велики број аутора из Хрватске, Македоније, Републике Српске и Српске – послао је своје научне прилоге редакцији.

Радови су, према тематички, распоређени у седам поглавља: *Екологија и еколошко право*, *Међународноправни аспект заштите животне средине*, *Уставноправна заштита животне средине*, *Кривичноправна заштита животне средине*, *Грађанскоправна заштита животне средине*, *Управноправна заштита животне средине*, *Клиничка појединих делова животне средине и Економија и инструменти за заштиту животне средине*.

Уредници

authority has violated certain right, obligation or legal interest of an NGO (for instance, depriving an NGO of the right to participate in the process of preparing the waste management plan). Forth, an NGO may submit information (a notice) to a relevant authority pointing to the need to initiate an administrative proceeding *ex officio* in order to protect the public interest (e. g. a notice to the inspection authorities about environmental pollution). Although the subject matter of this proceeding does not involve the NGO's right, obligation or legal interest (in which case it would be regarded as a disputing party), the General Administrative Procedure Act makes provisions for the legal protection in case when a public authority has issued an information that the motion to initiate an administrative proceeding has been denied, as well as in case when a public authority has failed to respond to the motion within the time limit.

Key words: non-governmental organisations, environmental protection, administrative proceeding, administrative dispute, Aarhus Convention.

Проф. др Душица Палачковић, редовни професор
Правни факултет Универзитета у Крагујевцу

UDK: 347.91/95:502/504

ГРАЂАНСКОПРАВНА ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ („ЕКОЛОШКЕ ПАРНИЦЕ“)

Анстракт: Заштите животне средине у Републици Србији регулисана је материјалноправно великим бројем посебних закона, међу којима је “кровни” пропис, свакако, Закон о заштити животне средине (2009). Србија је ретификовала и низ релевантних међународних докумената, односно конвенција које се непосредно примењују. Насупрот овоме, у погледу грађанскоправне судске заштите у духом периода није учињен значајнији напредак. И даље се заштита остварује применом правила опште парничне процедуре, на основу одредбе чл. 136. Закона о облигационим односима, односно по тужби чији се захтев односи на уклањање опасности од штете, која, према се начину нормирања, сврстава у тзв. *actio popularis*, односно тужбу коју може поднети било ко, без доказивања легитимације. При томе, процесноправни модел нема неопходне посебности које би одговарале специфичним правима и интересима у области заштите животне средине, на шта теорија грађанског процесног права упозорава већ дуго низ година, али без ефекта у нормативи. Доношење новог Закона о заштити животне средине било је прилика да се таква, процесноправно специфична решења предвиде као правила посебне парничне процедуре, али то није и учињено. На посебан начин би морао бити регулисан низ процесних института, почев од примене посебних начела, преко проширења субјективних граница правноснажности, правила о терету доказивања, привремених мера, система правних лекова и др.

Уз то, чињеница да се у наш правни систем у оним областима у којима се препознају тзв. дифузни или колективни интереси, какве су, нпр, заштита права на једнако поступање (забрана дискриминације) или заштита потрошача, уводи институт колективних (организацијских) тужби, које се у теорији карактеришу као најзначајнији инструмент заштите поменутих колективних интереса, условљави, према нашем суду, потребу да се и у области заштите животне средине учини исто. Паралелно егзистирање ових инструмената и усвајање процесноправних решења која су им адекватна, условило би достизање вишег нивоа заштите животне средине и кохерентност моделима заштите у ЕУ, али и у другим савременим правним системима.

Кључне речи: *actio popularis*, посебна парнична процедура, заштита животне средине, колективне тужбе.

